

Bruksela, dnia 30 maja 2018 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 31 / 2018

Sprawozdanie na temat propozycji KE ws. budżetu: rozwój regionalny i polityka spójności po 2020 r.

Strasburg, 29 maja 2018 r.

Na okres obowiązywania następnego długoterminowego budżetu UE na lata 2021-2027 Komisja proponuje unowocześnić politykę spójności – główną politykę inwestycyjną UE i jeden z jej najbardziej konkretnych przejawów solidarności.

Gospodarka UE przeżywa ożywienie, ale konieczne są dodatkowe wysiłki inwestycyjne w celu zaradzenia utrzymującym się różnicom między państwami członkowskimi oraz w ich obrębie. Dzięki budżetowi w wysokości 373 mld EUR na lata 2021 – 2027 w ramach przyszłej polityki spójności możliwe są inwestycje, które pomogą w niwelowaniu tych różnic. Środki będą przepływały do regionów, które najbardziej potrzebują nadrobić zaległości rozwojowe w stosunku do pozostałej części Unii Europejskiej. Jednocześnie utrzymany zostanie silny i bezpośredni związek między UE a jej regionami oraz miastami.

Jyrki Katainen, wiceprzewodniczący Komisji odpowiedzialny za zatrudnienie, wzrost gospodarczy, inwestycje i konkurencyjność, zauważył: „Przez następną dekadę polityka spójności będzie wspomagać regiony w modernizacji ich przemysłu, inwestowaniu w innowacje oraz przechodzeniu do niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym. Nasz wniosek przyczyni się również do stworzenia bardziej przyjaznego otoczenia biznesu w Europie poprzez stworzenie odpowiednich warunków dla wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i inwestycji”.

Komisarz ds. polityki regionalnej **Corina Crețu** stwierdziła: „Proponujemy politykę spójności dla wszystkich regionów – politykę, która nie pozostawia nikogo w tyle. Uczyniliśmy ją bardziej elastyczną w celu dostosowania jej do nowych priorytetów i lepszej

ochrony naszych obywateli. Uprościliśmy także przepisy, co przyniesie korzyści wszystkim podmiotom – począwszy od małych przedsiębiorstw i przedsiębiorców po szkoły i szpitale, którym łatwiej będzie pozyskać fundusze”.

Głównymi elementami wniosku Komisji dotyczącego unowocześnienia polityki spójności są poniższe aspekty.

1. Koncentracja na najważniejszych priorytetach, w których przypadku UE może osiągnąć najlepsze wyniki

Większość inwestycji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności będzie przeznaczona na innowacje, wsparcie małych przedsiębiorstw, technologie cyfrowe i modernizację przemysłu. Środki zostaną również przeznaczone na przejście do niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym i walkę ze zmianą klimatu, co przyczyni się do realizacji porozumienia paryskiego.

2. Polityka spójności dla wszystkich regionów i bardziej zindywidualizowane podejście do rozwoju regionalnego

- **Inwestowanie we wszystkich regionach:** regiony nadal pozostające w tyle pod względem wzrostu lub dochodu – najczęściej położone w południowej i wschodniej Europie – będą cały czas korzystać z istotnego wsparcia UE. W ramach polityki spójności inwestycje będą w dalszym ciągu przeznaczone na wszystkie regiony, ponieważ wiele z nich w całej Europie – w tym również w bogatszych państwach członkowskich – usiłuje z trudem przeprowadzić transformację przemysłową, zwalczać bezrobocie i dobrze sobie radzić w zglobalizowanej gospodarce.
- **Podejście zindywidualizowane:** w polityce spójności utrzymano podział na trzy rodzaje regionów: regiony słabo rozwinięte, regiony w okresie przejściowym i regiony lepiej rozwinięte. Aby ograniczyć rozwarstwienie i pomóc nadrobić zaległości rozwojowe regionom o niskim dochodzie i słabym wzroście, głównym kryterium przydziału zasobów pozostanie PKB na mieszkańca. Nowe kryteria mają ponadto na celu lepsze odzwierciedlanie lokalnych realiów – mianowicie bezrobocia młodzieży, niskiego wykształcenia zmiany klimatu i przyjmowania i integracji migrantów.
- **Na szczeblu lokalnym:** polityka spójności na lata 2021-2027 opowiada się za Europą, która wzmacnia poprzez wspieranie kolejnych strategii rozwoju na szczeblu lokalnym. Organy lokalne, miejskie i terytorialne będą bardziej zaangażowane w zarządzanie funduszami UE, a zwiększanie stopy współfinansowania zwiększy

poczucie odpowiedzialności za projekty finansowane przez UE w regionach i miastach.

3. Mniej liczne, bardziej klarowne i krótsze przepisy oraz bardziej elastyczne ramy

- **Upraszczenie dostępu do funduszy:** Komisja proponuje, aby w długoterminowym budżecie UE przepisy zostały pozbawione ich zawichości, ograniczono obciążenia administracyjne i wprowadzono lżejsze procedury kontroli dla przedsiębiorstw i przedsiębiorców korzystających ze wsparcia UE.
- **Jednolity zbiór przepisów:** siedem funduszy UE wdrażanych w partnerstwie z państwami członkowskimi („zarządzanie dzielone”) zostało objętych jednym zbiorem przepisów, co ułatwi pracę osób zarządzających programami w ramach funduszy UE. Uprości to tworzenie synergii – na przykład między funduszami polityki spójności a Funduszem Azylu i Migracji – w zakresie opracowywania lokalnych strategii integracji migrantów. Nowe ramy prawne umożliwią też tworzenie bardziej skutecznych powiązań z innymi unijnymi programami. Państwa członkowskie mogą na przykład zdecydować się na przesunięcie niektórych z ich środków w ramach polityki spójności na program InvestEU.
- **Dostosowanie do potrzeb:** nowe ramy połączą również stabilność niezbędną do długoterminowego planowania inwestycyjnego z odpowiednim poziomem elastyczności na wypadek nieprzewidzianych zdarzeń. Przegląd śródkresowy określi, czy na okres dwóch ostatnich lat funkcjonowania programów niezbędne jest wprowadzenie zmian – w obrębie funduszy UE będzie istniała bowiem możliwość przesunięcia ograniczonej ilości środków.

4. Wzmocnienie powiązania z europejskim semestrem na potrzeby poprawienia otoczenia inwestycyjnego w Europie

Komisja zaproponowała wzmocnienie powiązania między polityką spójności a europejskim semestrem w celu stworzenia otoczenia przyjaznego dla biznesu i wzrostu gospodarczego, tak aby zarówno unijne, jak i krajowe inwestycje mogły w pełni osiągnąć swoje cele. Silniejsze wsparcie w ramach polityki spójności na rzecz reform strukturalnych zapewni pełną komplementarność i koordynację z nowym poprawionym Programem wspierania reform.

Rozwój regionalny i polityka spójności po 2020 r.: Pytania i odpowiedzi

1. Nowoczesna polityka spójności dla wszystkich regionów

Komisja proponuje unowocześnienie polityki spójności. Chodzi o to, by zwiększyć spójność gospodarczą i społeczną, a jednocześnie pomóc wszystkim regionom skorzystać w pełni z

globalizacji, a także wyposażyć wszystkie regiony w odpowiednie narzędzia do solidnego i trwałego wzrostu gospodarczego. Wszystkie regiony nadal kwalifikują się do finansowania w ramach europejskiej polityki spójności – nadal na podstawie trzech kategorii: regiony słabo rozwinięte, regiony w okresie przejściowym i regiony lepiej rozwinięte.

- ***Jakie są nowe priorytety inwestycyjne polityki spójności?***

W porównaniu do 11 „celów tematycznych” na lata 2014 – 2020, nowa polityka spójności będzie teraz skoncentrować swoje zasoby na 5 celach, w realizowaniu których UE ma najlepsze możliwości osiągnięcia sukcesu:

- 1) **bardziej inteligentna Europa**, dzięki innowacjom, cyfryzacji, transformacji gospodarczej oraz wsparciu dla małych i średnich przedsiębiorstw;
- 2) **bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa**, wdrażająca porozumienie paryskie i inwestująca w transformację sektora energetycznego, w odnawialne źródła energii oraz w walkę ze zmianą klimatu;
- 3) **lepiej połączona Europa**, z siecią transportu strategicznego i siecią cyfrową;
- 4) **Europa o silniejszym wymiarze społecznym**, realizująca cele europejskiego filaru praw socjalnych i inwestująca w wysokiej jakości zatrudnienie, edukację, umiejętności, integrację społeczną i równy dostęp do opieki zdrowotnej;
- 5) **Europa bliżej obywateli** dzięki wspieraniu lokalnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE

Większość inwestycji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności ukierunkowanych będzie na dwa podstawowe cele: **Bardziej inteligentna i przyjazna dla środowiska Europa**. W zależności od ich względnej zamożności, państwa członkowskie zainwestują na te priorytety od 65 % do 85 % swoich przydziałów inwestycyjnych z obydwu funduszy.

„Koncentracja tematyczna”, tj. przyporządkowanie zasobów określonym celom polityki nie będzie się już odbywać na szczeblu regionalnym, lecz na szczeblu krajowym. Umożliwi to **większą elastyczność** w planowaniu poszczególnych programów z funduszy UE w celu lepszego dostosowania ich do konkretnych potrzeb regionalnych.

Zgodnie ze zobowiązaniem podjętym przez Komisję w jej wniosku w sprawie następnego długoterminowego budżetu UE, inwestycje z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności mają pomóc w osiągnięciu celu budżetowego, zgodnie z którym co najmniej 25 % wydatków UE powinno służyć realizacji działań w dziedzinie klimatu. Realizacja tego celu w zakresie programów objętych polityką spójności będzie monitorowana.

- ***Jak środki będą przydzielane?***

Nowa metoda przydzielania środków opiera się na formule berlińskiej, przyjętej przez Radę Europejską w 1999 r. Przewiduje ona trzy różne metody kalkulacji dla trzech różnych kategorii regionów (regiony słabiej rozwinięte, regiony w okresie przejściowym oraz regiony lepiej rozwinięte).

Wspomniana metodologia uwzględnia różnicę między PKB na mieszkańca danego regionu a średnią UE, aby odzwierciedlić poziom zamożności. Uwzględnia również wyzwania społeczne, gospodarcze i terytorialne, takie jak bezrobocie, niska gęstość zaludnienia, a w przypadku regionów lepiej rozwiniętych – poziom wykształcenia. Metodę tę modyfikowano już przy okazji wcześniejszych okresów programowania, aby odzwierciedlić zmiany w zakresie spójności społecznej i gospodarczej w Europie.

Komisja proponuje ponownie zmianę tej metody, aby **odzwierciedlić zmiany w zakresie różnic** w ostatnich latach, **nadal kierować zasoby do regionów, które najpilniej muszą nadrobić zaległości** w stosunku do reszty UE i zapewnić **wszystkim sprawiedliwe traktowanie**.

System alokacji środków w ramach polityki spójności zostaje w związku z tym nieznacznie zmodyfikowany, aby skoncentrować dalsze zasoby na państwach słabiej rozwiniętych oraz zapewnić większe wsparcie finansowe regionom, które muszą stawić czoła transformacji przemysłowej. Nadal **w głównej mierze opiera się on na kryterium PKB na mieszkańca**, ale uwzględnia też **nowe kryteria** dla wszystkich kategorii regionów – takie jak bezrobocie osób młodych, niski poziom edukacji, zmiana klimatu i działania związane z przyjmowaniem i integracją migrantów – mające lepiej odzwierciedlać lokalną sytuację społeczno-gospodarczą. Komisja proponuje także odpowiednie zabezpieczenie, aby uniknąć zbyt gwałtownych zmian w alokacjach przydzielonych państwom członkowskim.

W odniesieniu do Funduszu Spójności metoda ta pozostaje bez zmian: Z Funduszu Spójności będą korzystać państwa członkowskie, których DNB na mieszkańca jest mniejszy od 90 % średniej UE.

2. Prostsze i bardziej elastyczne ramy prawne dla polityki spójności

Upraszczenie było wiodącą zasadą Komisji w przygotowywaniu nowych przepisów dotyczących polityki spójności na lata 2021 – 2027. Już na początku swojej kadencji w 2015 r. Komisja Junckera zleciła grupie wysokiego szczebla niezależnych ekspertów

przedstawienie konkretnych propozycji w celu **uproszczenia dostępu do funduszy UE i korzystania z nich**, również w ramach przygotowania ram na okres po roku 2020.

Potrzeba **mniejszej liczby, krótszych i jaśniejszych zasad** została dodatkowo podkreślona przez Komisję w czerwcu 2017 r. w dokumencie otwierającym debatę na temat przyszłości finansów UE i potwierdzona przez obywateli UE w konsultacjach społecznych przeprowadzonych w styczniu 2018 r. 80 % respondentów postulowało uproszczenie przepisów oraz zmniejszenie obciążeń administracyjnych dla beneficjentów funduszy unijnych.

Jeśli chodzi o elastyczność, w związku z kryzysem migracyjnym i uchodźczym w 2015 r., ale także z coraz częstszymi klęskami żywiołowymi, jest oczywiste, iż przepisy w dziedzinie polityki spójności powinny umożliwiać szybsze i skuteczniejsze reagowanie na nieprzewidziane wydarzenia.

- ***Dlaczego jednolity zbiór przepisów dla siedmiu różnych funduszy?***

Rozdrobnienie przepisów dotyczących poszczególnych funduszy UE wdrażanych w ramach partnerstwa z państwami członkowskimi („zarządzanie dzielone”) utrudnia funkcjonowanie organów zarządzających programami i zniechęca przedsiębiorstwa i przedsiębiorców do składania wniosków o różne źródła finansowania UE.

Komisja proponuje obecnie wdrożenie w ramach zarządzania dzielonego **jednego zbioru przepisów dla 7 funduszy UE**: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego +, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz.

Konieczne będzie dodanie pewnych szczegółowych przepisów w celu uwzględnienia specyfiki poszczególnych funduszy, ich różnych przesłanek, grup docelowych i metod realizacji.

Jednolity zbiór przepisów ułatwi pracę zarówno zarządzających programami, jak i ich beneficjentów. Ułatwi to także **synergie**, na przykład pomiędzy Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego i Europejskim Funduszem Społecznym +, w kontekście zintegrowanych planów rozwoju miast, na rzecz rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich.

Z Funduszu Azylu i Migracji, wraz z funduszami polityki spójności, możliwe będzie finansowanie lokalnych strategii integracji migrantów i osób ubiegających się o azyl; podczas

gdy Fundusz Migracji i Azylu będzie ukierunkowany na krótkoterminowe potrzeby po przybyciu (np. Na przyjmowanie i opiekę zdrowotną), z funduszy polityki spójności można będzie wspierać długotrwałą integrację społeczną i zawodową.

Ponadto nowe przepisy mają również umożliwić uproszczenie synergii z innymi instrumentami z budżetu UE, takimi jak **wspólna polityka rolna**, wspierający innowacje, program „**Horyzont Europa**”, instrument UE na rzecz mobilności edukacyjnej Erasmus + oraz **LIFE**, program działań na rzecz środowiska i klimatu.

- ***W jaki sposób ułatwimy funkcjonowanie korzystających z funduszy UE małych przedsiębiorstw?***

Dzięki udostępnieniu „uproszczonych opcji kosztów”. Oznacza to, że beneficjenci nie będą już musieli przedstawiać każdej pojedynczej faktury czy listy płac, lecz będą mogli korzystać z kwot szacunkowych, stawek ryczałtowych lub stałych cen, dla niektórych kategorii kosztów lub wydatków na personel i innych kosztów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, takich jak ubezpieczenie lub czynsz. Koszty mogą również być zwracane na podstawie osiągniętych wyników.

- ***W jaki sposób uproszczono procedury kontroli i audytu?***

1) Na początku okresu programowania nie będzie konieczne powtarzanie czasochłonnego procesu wyznaczania organów odpowiedzialnych za wdrażanie programów polityki spójności, tak jak na lata 2014 – 2020. Państwa członkowskie mogą przedłużyć funkcjonowanie istniejącego systemu wdrażania.

2) W przypadku programów o dobrze funkcjonującym systemie zarządzania i kontroli oraz z dobrymi wynikami (tj. niskim poziomem błędów), Komisja proponuje, by w większym stopniu polegać na krajowych procedurach kontroli na miejscu.

3) Rozszerza się **zasadę pojedynczego audytu**. Oznacza to, że beneficjenci funduszy, tacy jak małe firmy i drobni przedsiębiorcy powinni być przedmiotem tylko jednej kontroli, a nie wielu, być może nie w pełni skoordynowanym audytom.

- ***W jaki sposób zapewniona zostanie prawidłowość wydatków przy mniejszej liczbie kontroli?***

Wniosek Komisji w sprawie zasad przyszłej polityki spójności ma na celu zachowanie odpowiedniej równowagi między odpowiedzialnością i uproszczeniami a skutecznością. Mimo ułatwionych procedur Komisja zachowa bardzo ściśle zasady należytego zarządzania finansami UE.

Organy krajowe będą musiały opracować własne strategie audytowe. Ponadto nadal będzie istnieć pomiędzy Komisją a państwami członkowskimi minimalny system audytu, który zagwarantuje wiarygodność.

- *W jaki sposób nowe ramy będą bardziej elastyczne?*

1) **Poprzez przegląd śródkresowy**

Kiedy zostaną przyjęte programy na okres programowania 2021–2027, na priorytety zostaną przeznaczone tylko przydziały odpowiadające okresowi 2021–2024. Przydziały dla pozostałych dwóch lat – 2026 i 2027 – zostaną przyznane po przeprowadzeniu śródkresowego przeglądu w 2024 r., co doprowadzi do odpowiedniej zmiany programowania w 2025 r. Państwa członkowskie dokonają przeglądu programów biorąc pod uwagę cztery elementy:

- wyzwania wskazane w odpowiednich zaleceniach dla poszczególnych krajów przyjętych w ramach europejskiego semestru w 2023 r. i 2024 r.;
- społeczno-gospodarczą sytuację danego państwa członkowskiego lub regionu;
- postępy w osiąganiu celów pośrednich ram wykonania programów;
- wyniki dostosowania technicznego, które będzie mieć miejsce w 2024 r. i będzie prowadzić do przeglądu krajowych pul środków finansowych na politykę spójności w oparciu o najbardziej aktualne dane statystyczne.

2) Poprzez możliwość **przenoszenia środków finansowych z jednego priorytetu do drugiego** w ramach programów funduszy unijnych, bez konieczności formalnej zgody ze strony Komisji. Próg dla takiego przeniesienia wynosi 5 % budżetu na priorytet.

3) Poprzez szczególny przepis na wypadek klęski żywiołowej, dzięki czemu możliwe będzie uruchomienie finansowania od pierwszego dnia.

3. **Pogłębienie wymiaru terytorialnego w celu lepszego zaspokojenia szczególnych potrzeb regionalnych**

- *W jaki sposób polityka spójności będzie lepiej wspierać szczególne potrzeby regionalne?*

Wiele dużych wyzwań w nadchodzącym dziesięcioleciu – walka z wykluczeniem, zmiany klimatu czy integracja migrantów – będzie musiało być rozwiązywane w europejskich miastach i na obszarach metropolitalnych. Dlatego też Komisja proponuje dalsze wzmocnienie wymiaru miejskiego polityki spójności.

6 % środków z koperty finansowej Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego zostanie przeznaczone na inwestycje w **zrównoważony rozwój obszarów miejskich** na szczeblu

krajowym. Ponadto w ramach programu na lata 2021–2027 powstaje Europejska inicjatywa dla miast, nowy instrument na rzecz współpracy między miastami, innowacji i budowania zdolności w ramach wszystkich priorytetów tematycznych agendy miejskiej UE (m. in. integracja imigrantów, mieszkalnictwo, jakość powietrza, ubóstwo na obszarach miejskich lub transformacja sektora energetycznego).

Co więcej, zgodnie z 5. celem polityki spójności, „Europa bliżej obywateli”, Komisja będzie w dalszym ciągu wspierać **lokalnie zarządzane strategie rozwoju** opracowywane na poziomie jak najbliższym obywateli.

Te lokalne strategie, w formie istniejących „zintegrowanych inwestycji terytorialnych” i „instrumenty rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, powinny być opracowywane i zatwierdzane przez właściwe organy lokalne lub terytorialne, które powinny być bardziej zaangażowane w wybór projektów finansowanych przez UE lub też za nie odpowiedzialne. „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność” powinien wspierać zmiany strukturalne i umacniać innowacyjność na szczeblu lokalnym.

- ***W jaki sposób polityka spójności będzie wspierać dalszą współpracę transgraniczną?***

W okresie 2021 –2027 współpraca międzyregionalna i transgraniczna będzie wspierana głównie za pośrednictwem nowej możliwości, przewidzianej w ramach wszystkich 5 celów polityki, zgodne z którą **regiony będą mogły wykorzystać część przydzielonych im środków na finansowanie projektów w całej Europie wspólnie z innymi regionami**. Jest to w pewnym sensie przeniesienie wartości dodanej programów „Interreg” na wszystkie programy w ramach polityki spójności.

Jednocześnie Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego będzie nadal finansować konkretne programy „Interreg”. Wśród nowości w nowym okresie 2021–2027 należy wymienić:

1) **Położenie większego nacisku na współpracę instytucjonalną i wspólną infrastrukturę publiczną**

Na programy Interreg zostanie w okresie 2021–2027 przydzielone **9,5 mld euro** z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Środki będą w większym stopniu skoncentrowane na granicach lądowych między państwami członkowskimi, tam gdzie istnieje wiele kontaktów transgranicznych. Inwestycje Interreg będą wspierać zwiększoną współpracę instytucjonalną i pomogą w tworzeniu wspólnych usług użyteczności publicznej.

Ponadto w celu poprawy jakości życia 150 mln obywateli UE mieszkających w regionach przygranicznych, Komisja proponuje pomoc państwom członkowskim w eliminowaniu pozostałych przeszkód transgranicznych poprzez umożliwienie, na zasadzie dobrowolności i po zatwierdzeniu przez właściwe organy, **stosowania** w ograniczonym czasie, dla

konkretnego projektu lub działania, **zasad obowiązujących w jednym państwie członkowskim na terenie sąsiadującego państwa**. Mogłoby się to przykładowo przyczynić do rozszerzenia transgranicznej infrastruktury transportowej lub utworzenia nowych transgranicznych placówek opieki zdrowotnej.

2) Tworzenie nowych ogólnoeuropejskich klastrów innowacyjności

Oprócz umożliwienia regionom opracowywania wspólnych projektów w ramach własnych programów, w zasadach polityki spójności na lata 2021–2027 przewidziano też **międzyregionalne innowacyjne inwestycje**, narzędzie, dla którego inspiracją był sukces inicjatywy Vanguard oraz działania pilotażowe dotyczące międzyregionalnych partnerstw innowacyjnych w latach 2014–2020.

Regiony dysponujące środkami w dziedzinie „inteligentnej specjalizacji” otrzymają większe wsparcie finansowe na rzecz współpracy i dalszego zaangażowania decydentów, badaczy, przedsiębiorstw i innych związanych z innowacją podmiotów. **Celem jest zwiększenie skali mogących przynieść zyski projektów międzyregionalnych**, które stworzą europejskie łańcuchy wartości w priorytetowych sektorach, takich jak technologia dużych zbiorów danych, biogospodarka, efektywne gospodarowanie zasobami, mobilność oparta na dostępie do internetu lub zaawansowane technologie produkcyjne.

- *Czy Komisja będzie kontynuować program PEACE?*

To właśnie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego od ponad 20 lat zapewnia się ukierunkowane finansowanie transgranicznych programów wspierających proces pokoju i pojednania w Irlandii Północnej i regionie przygranicznym Irlandii. **Komisja zamierza zaproponować utrzymanie tych programów** w oparciu o istniejące struktury zarządzania. Za pośrednictwem nowego programu PEACE+, do którego włączono program Interreg obejmujący Irlandię Północną oraz regiony przygraniczne Irlandii, EFRR będzie przyczyniać się także do umocnienia stabilności społecznej i gospodarczej w tych regionach.

- *Czy regiony najbardziej oddalone będą nadal otrzymywać specjalne wsparcie?*

UE będzie nadal zapewniać specjalne wsparcie swoim dziewięciu najbardziej oddalonym regionom (Azory, Wyspy Kanaryjskie, Gwadelupa, Gujana Francuska, Madera, Martynika, Majotta, Reunion i Saint-Martin), aby pomóc im stawić czoła specyficznym terytorialnym, gospodarczym i społecznym wyzwaniom.

Zgodnie z przedstawioną w październiku 2017 r. nową strategią na rzecz regionów najbardziej oddalonych, regiony te otrzymają środki na rozwijanie swoich aktywów w takich dziedzinach jak „niebieski wzrost”, badania przestrzeni kosmicznej i energia ze źródeł odnawialnych oraz na umożliwienie im czerpania korzyści wynikających z globalizacji.

- 1) Będą one w dalszym ciągu otrzymywać z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dodatkowy przydział funduszy UE, o wartości ponad **1,6 mld euro**.
- 2) Uzyskają też możliwość większej elastyczności przy rozdzielaniu środków na cele strategiczne („koncentracja tematyczna”).
- 3) Regiony najbardziej oddalone otrzymają w ramach programów Interreg na lata 2021–2027 nowe, specjalne wsparcie mające na celu **pogłębienie ich integracji regionalnej i zacieśnienie współpracy między sobą lub z państwami sąsiednimi i partnerskimi.**

4. Wzmocnienie powiązania z europejskim semestrem i unijnym zarządzaniem gospodarką

Aby inwestycje UE dawały dobre wyniki, a każde wydane euro przynosiło rezultaty, **niezbędne są solidne ramy makroekonomiczne oraz środowisko przyjazne dla biznesu.** Już w okresie budżetowym 2014–2020 polityka spójności wspiera reformy strukturalne i rzetelną politykę gospodarczą. W pierwszej kolejności poprzez „warunki wstępne” tj. warunki, które państwa członkowskie muszą spełnić, aby otrzymać finansowanie, a także – poprzez warunkowość makroekonomiczną, łączącą politykę z kluczowymi unijnymi mechanizmami zarządzania gospodarką.

We wniosku Komisji w sprawie przyszłej polityki spójności **na związek ten położony jest jeszcze silniejszy nacisk.** Przyczyni się to do poprawy warunków sprzyjających wzrostowi w Europie, tak aby unijne oraz krajowe, regionalne i lokalne inwestycje mogły osiągnąć swój pełny potencjał. Pozwoli to także zapewnić pełną komplementarność i koordynację z nowym, wzmocnionym programem wspierania reform.

- ***Na czym polegają nowe sprzyjające warunki?***

„Sprzyjające warunki” stanowią kontynuację podejścia polegającego na warunkach *ex ante* wprowadzonego dla okresu finansowania 2014 – 2020. Proponowanych warunków jest około 20, co odpowiada w przybliżeniu połowie liczby warunków w poprzednim okresie. Obejmują one podobne obszary tematyczne, jak w latach 2014– 2020, takie jak efektywność energetyczna, i nadal obejmuje **strategie inteligentnej specjalizacji** w celu ukierunkowania inwestycji w badania naukowe i innowacje.

Obejmują one także cztery sprzyjające warunki horyzontalne w dziedzinie zamówień publicznych, pomocy państwa, a także w kontekście stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych. Procedury związane ze sprzyjającymi warunkami są podobne, ale **łatwiejsze**; przykładowo w przypadku niewypełnienia warunków umowy nie trzeba już przedkładać obowiązkowego

planu działania. Państwa członkowskie nie będą jednak mogły przesłać Komisji wniosków o płatność w odniesieniu do projektów finansowanych ze środków UE, w przypadku których nie spełniono warunków wstępnych. Ich spełnienie musi być respektowane przez cały okres.

- ***W jaki sposób wzmocnione zostało powiązanie z europejskim semestrem i unijnym zarządzaniem gospodarką?***

Zalecenia dla poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru będą w okresie 2021–2027 wzięte pod uwagę dwa razy: najpierw na początku okresu 2021–2027 jako plan działania dotyczący programowania funduszy i opracowywania programów polityki spójności; następnie najnowsze zalecenia dla poszczególnych krajów posłużą również jako wytyczne w średniookresowym przeglądzie programów w 2024 r., w celu dostosowania się do nowych lub utrzymujących się wyzwań. W całym okresie państwa członkowskie powinny regularnie informować Komisję o swoich postępach we wdrażaniu programów realizowanych w związku z tymi zaleceniami.

Warunkowość makroekonomiczna ma zagwarantować, że inwestycje UE realizowane będą w zdrowym środowisku finansów publicznych. W przypadku gdyby państwo członkowskie nie podjęło skutecznych działań naprawczych w kontekście kluczowych mechanizmów zarządzania gospodarczego w UE (procedura nadmiernego deficytu, procedura dotycząca nadmiernego zakłócenia równowagi makroekonomicznej) lub nie wdrożyło środków wymaganych na podstawie programu pomocy stabilizacyjnej, Komisja może zaproponować Radzie zawieszenie wszystkich lub części zobowiązań i płatności w odniesieniu do co najmniej jednego programu państwa członkowskiego. Komisja może jednak, powołując się na wyjątkową sytuację gospodarczą lub na uzasadniony wniosek danego państwa członkowskiego, zalecić, aby Rada odwołała takie zawieszenie.

5. Skuteczne zarządzanie finansami i zastrzone przepisy w celu poprawy wydajności inwestycji UE

Doświadczenia z przeszłości pokazały, jak ważne jest ożywienie inwestycji w terenie, oraz szybkie tempo ich wdrażania. Właśnie w taki sposób projekty finansowane ze środków UE mogą przynieść wymierne efekty dla obywateli tak szybko, jak to tylko możliwe.

Ponadto w okresie 2014–2020 otwarta platforma danych w obszarze spójności dała nowy poziom przejrzystości i rozliczalności w zakresie zarządzania funduszami UE. Obywatele mogli śledzić przebieg wyboru projektów i wydatkowanie, jak również postępy w osiąganiu wcześniej ustalonych celów inwestycji UE. W latach 2021–2027 nowe wymogi

sprawozdawcze dla państw członkowskich umożliwią obywatelom śledzenie postępów niemal w czasie rzeczywistym.

- ***W jaki sposób Komisja będzie monitorować wydajność i postępy w zakresie inwestycji?***

Przedstawiony powyżej przegląd śródkresowy będzie oceniał postępy w realizacji celów określonych dla poszczególnych programów na początku okresu i, jeżeli zajdzie taka potrzeba, może prowadzić do pewnego przeprogramowania.

Ponadto roczne sprawozdania z realizacji zastąpione zostają przez roczny przegląd w postaci dialogu politycznego między zarządzającymi programem a Komisją, dotyczącego kluczowych kwestii związanych z realizacją i wynikami. Państwa członkowskie będą przysyłać Komisji co dwa miesiące dane dotyczące realizacji, które będą zamieszczone na otwartej platformie danych w obszarze spójności, a tym samym dostępne dla obywateli.

- ***Jakie są nowe przepisy w zakresie umarzenia?***

Umarzenie oznacza, że jeśli państwo członkowskie po upływie określonego czasu nie złoży wniosku o określoną kwotę przydzieloną na program, tj. nie dotrą do Komisji stosowne faktury na pokrycie tej kwoty – środki te przestają być dostępne dla programu i wracają do budżetu UE. Mechanizm ten ma na celu zapewnienie skutecznego i sprawnego wdrażania programów.

Nowe ramy prawne obejmują powrót do zasady n +2 (lat) w przeciwieństwie do zasady n +3 stosowanej w latach 2014–2020. Będzie to następować stopniowo, żeby zagwarantować możliwość dostosowania przy jednoczesnym zastrzeżeniu zarządzania finansami.

Zapewnienie refinansowania i ciągłość, z możliwością przeniesienia projektów z okresu 2014–2020 na nowy okres, pozwolą na szybkie rozpoczęcie okresu programowania, ułatwiając w ten sposób skuteczne zarządzanie programami w kontekście opisanej powyżej zasady.

W tym samym celu zostały również ograniczone kwoty płatności zaliczkowych i będą stanowić 0,5 % zasobów programu, wypłacane każdego roku, z wyjątkiem 2027 r., ostatniego roku nowego okresu finansowania.

Przydział środków polityki spójności na lata 2021–2027

W dniu 2 maja Komisja Europejska przedstawiła po raz pierwszy swój wniosek dotyczący nowego długoterminowego budżetu UE, zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach stałych z 2018 r. W tym samym duchu Komisja publikuje również wszystkie istotne dane liczbowe dotyczące różnych programów wydatków, zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach stałych z 2018 r.

	<i>2018 prices</i>	<i>Current prices</i>
BE	2 443 732 247	2 754 198 305
BG	8 929 511 492	10 081 635 710
CZ	17 848 116 938	20 115 646 252
DK	573 517 899	646 380 972
DE	15 688 212 843	17 681 335 291
EE	2 914 906 456	3 285 233 245
IE	1 087 980 532	1 226 203 951
EL	19 239 335 692	21 696 841 512
ES	34 004 950 482	38 325 138 562
FR	16 022 440 880	18 058 025 615
HR	8 767 737 011	9 888 093 817
IT	38 564 071 866	43 463 477 430
CY	877 368 784	988 834 854
LV	4 262 268 627	4 812 229 539
LT	5 642 442 504	6 359 291 448
LU	64 879 682	73 122 377
HU	17 933 628 471	20 247 570 927
MT	596 961 418	672 802 893
NL	1 441 843 260	1 625 023 473
AT	1 279 708 248	1 442 289 880
PL	64 396 905 118	72 724 130 923
PT	21 171 877 482	23 861 676 803
RO	27 203 590 880	30 765 592 532
SI	3 073 103 392	3 463 528 447
SK	11 779 580 537	13 304 565 383
FI	1 604 638 379	1 808 501 037
SE	2 141 077 508	2 413 092 535

Kolejne kroki

W dniu 2 maja Komisja Europejska przedstawiła po raz pierwszy swój wniosek dotyczący nowego długoterminowego budżetu UE, zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach stałych z 2018 r., co jest bezprecedensowym krokiem w zakresie przejrzystości. W tym samym duchu Komisja publikuje krajowe alokacje w ramach polityki spójności dla państw członkowskich, zarówno w cenach bieżących, jak i w cenach stałych z 2018 r. Aby zapewnić jak najszybsze osiągnięcie konkretnych wyników w terenie, niezbędne jest szybkie osiągnięcie porozumienia w sprawie ogólnego długoterminowego budżetu UE i powiązanych wniosków sektorowych.

Opóźnienia podobne do tych, których doświadczone na początku bieżącego okresu programowania na lata 2014-2020 oznaczałyby, że 100 tys. projektów finansowanych z funduszy UE nie mogłyby się rozpocząć na czas – że wiele szkół potrzebujących pilnego remontu musiałyby poczekać na ten remont; że wyposażenie medyczne zostałyby dostarczone do szpitali z opóźnieniem lub że małe przedsiębiorstwa musiałyby planować inwestycje w warunkach niepewności. Osiągnięcie w 2019 r. porozumienia w sprawie przyszłego budżetu długoterminowego umożliwi płynne przejście z obecnego długoterminowego budżetu (2014–2020) do nowego, a także zapewni przewidywalność i ciągłość finansowania z korzyścią dla wszystkich.

Dalsze informacje

Teksty prawne i arkusze informacyjne:

https://ec.europa.eu/commission/publications/regional-development-and-cohesion_en

Opracowała:

Dr Magdalena Skulimowska¹

¹ Na podstawie informacji Komisji Europejskiej.